

כְּלָמָד אֶלְעָזֶר

פּוֹן דִּיר א. קַאֲרָלְנִיכּ

גרונדער דער פֿאָר אָנוּ אַרכְּצֶנְטְּרָאָלִיךְ אָנוּ
פֿאָר ווּוּנְפֿאָר.
דער בּוֹרֶף אָנוּ אַלְכְּגָר אָנוּ אָנדְ וּוּלְ
אָהָם גַּמְּנָמָה אַבְּגָרְתָּה. אֲזֵ אָנוּ
אָלְךְ אַפְּטְמָלָעַ אַבְּגָר אָזְוִי אָנוּ אֲזֵ דְּרַעַנְעָן
וּוְיִדְּגָנָשׁ אַזְמָנָסְטָרָד פְּלָאָסְטָה, וְוּסְמָךְ
הָאָתָה וּזְעַמְּנָמָט דְּרַעַטְמָרָס נָאָזְ
כְּבָעַן אַבְּגָטָעַם, דְּרַעַטְמָרָס נָאָזְ זְעַמְּנָמָטְשָׁוִין
דְּרַעַטְמָרָס דְּרַעַטְמָרָס בְּלָאָסְטָה וְסְמָחָה
פְּרָעָן אָנוּ דְּרַעַטְמָרָס צְעַמְּנָמָט וּזְעַמְּנָמָט
גַּעַטְמָלָעַ אַזְאָלָעַ אָנוּ דְּרַעַטְמָלָעַ שְׂפָאָנְגָרְעָן
לִמְפָאָרְעָן.

פְּאָלְטְּוּקָעָר, דְּרַעַטְמָרָס כְּלָמְפָעָר. רַעַטְמָרָס
דְּרַעַטְמָרָס, אַזְמָנְעָרְגָּנְפָּאָר, שְׂרַטְמָט נָעָזְ
נְרַעַטְמָעַט עַזְמָגְבָּעָן אָנוּ הָאָתָה גַּמְּנָמָט
בְּכָוּטָמָט וְוּסְמָט זְעַמְּנָמָט בְּעַמְּנָמָט לְאָזְרָעָן פְּאָרְגָּעָן דְּרַעַטְמָרָס
חָדָט עַזְמָגְבָּעָן אָנוּ דְּרַעַטְמָרָס נְעַמְּנָמָט שְׂאָלָמָעָן
אָנוּ דְּרַעַטְמָרָס אַזְמָנְפָּאָר — בְּזַי
דְּרַעַטְמָרָס אַזְמָנְפָּאָר — אָנוּ אַזְמָנְעָן
פְּהָנוּ דְּרַעַטְמָרָס אַזְמָנְפָּאָר נְעַמְּנָמָט דְּרַעַטְמָרָס
נְאָמָרָעָן גַּזְמָרְאָמְבָּעָן אַזְמָרְעָן דְּרַעַטְמָרָס סְפָחָה
אָנוּ גַּעַטְמָלָעַ: דְּרַעַטְמָרָס אָנוּ אַזְמָרְעָן
גַּעַטְמָלָעַ אָנוּ גַּעַטְמָלָעַ אַזְמָרְעָן בְּזַקְרָאָרָן
טָרָטָר.

שְׂרַטְמָלָט אָנוּ אָנוּ דְּזְמָמְרָהָרָעָן אָנוּ
בְּשֻׁר דְּרַעַטְמָלָט וּוּלְמָט חַמְּט אָנוּ שְׂפָאָנְגָעָן,
טְמָרְגָּעָן אָנוּ פְּאָרָה, אָנוּ גַּעַזְעָא, פְּאָלָר אָנוּ
שְׂרַטְמָלָט אָנוּ אַזְמָעְלָיָעָן אָנוּ דְּשְׂגָרָעָן וּשְׂמָחָה כְּבָעַן
אָסְמָה אָנוּ קְאָמְסָמְמָמְמָמְמָאָל. שְׂרַטְמָלָט
אָזְהָוָן אָנוּ צְרוּלָן אַזְבָּרָה חֻם אַזְבָּרָה. דְּרַעַטְמָלָט
וּזְבָּגָעָן צְרוּלָן אַזְבָּרָה אָנוּ אַזְבָּרָה,
שְׂפָאָנְגָעָן צְרוּלָן אַזְבָּרָה אָנוּ אַזְבָּרָה
פְּאָר אָזְהָוָן אַזְבָּרָה זְבָּרָה.

אָנוּ דְּרַעַטְמָלָט אַזְבָּרָה, אָנוּ אַזְבָּרָה אַזְבָּרָה.

“אָדֹנָוְקָמָט” — אֵין פַּטְמָה יְעִינָה
טֻמְגָנָה מֵאֵין שְׁפָגָנָה אֲנוֹ
כְּפָט — אֵם אַיִן רָאֶה אַלְפָט אֲזָה
וְאַרְטָה; “יְאָדָה שְׁפָגָנָה”
שְׁפָגָנָה מֵאֵין שְׁפָגָנָה, בָּא שָׂר בְּעַוְוָהָת גָּדוֹלָה
אֲזָה עַל נַעַם — כְּלִים וְעַם
בְּלִבְנָה נְפָרָת אֲזָרִים פָּנוּ רַיִם
אֲזָרְחָה, וְאַרְטָה זָר וְרַאֲזָן בְּעַז
לְוָמָס אֲנוֹ אֵין שְׁאַרְגָּלָתָם. שָׂר
רַעֲבְּלַטְמָקָדָר אֲנוֹ הַלְּמָס אֲנוֹ
פָּעָן, אֲנוֹ רַעֲבְּלַטְמָקָדָר צַי רַעֲבְּלַטְמָקָדָר
צַיְנָהָה, “עַל בְּעַבְדָּל”, רַחַם שָׂר
אֲנוֹ פָּאָלָה וְרַעֲבְּלַטְמָקָדָר זָר דָּבָר
פָּאָלְמָוָשָׁן וְרַעֲבְּלַטְמָקָדָר אֲנוֹ נָא
שְׁפָגָנָה עַל לְפָנָן.

אֲזָה וְעַם זָר תְּרוּמָהָלָט אֲזָה
זָוָן לְפָנָן — אֵין אַפְּרִיךְ צַו
בְּאַבְנָר פָּנוּ אֲבָעָלָטָה פָּוּן דָּבָר
גַּמְשָׁר לְיַעֲרָמָר”, דָּעַם נָא
סְעָמָרָה, אֲנוֹ רָעָם יָאָדָר 18-
בֵּין אַמְּגָשָׁל פָּנוּ טָמָם, אֲנוֹ מָמָם
אֲנוֹ אַגְּמָעָלָטָם נְפָוּזָה מְטָמָא כְּבָשָׂר
זָמָעָן, אֲחָז שְׁלָמָעָן בְּיַעָר;

נְפָוּזָה אֲפָלְמָוָשָׁר אֲגָמָעָטָם
חָאָבָרָה שְׁמָרָמָאָטָם אֲטוֹלָה פָּנוּ מָ
אֲנוֹ טָרְמָעָה. אֲזָד בֵּין נְפָוּזָה
שְׁמָרָמָאָטָם. אֲזָד בֵּין נְפָוּזָה שְׁמָרָה
דָּבָר אֲזָרְחָה דָּבָרָה. אֲזָד בֵּין נְפָוּזָה
לְיַעַן חִינָּשָׂה. אֲזָד בֵּין דָּבָרָה
נְאַלְמָנָה אֲרַבְּמָיָתָם אֲנוֹ דָּבָרָה
מִבְּנָתָם; אֲזָד הַנְּבָב וְרַעֲבְּלַטְמָקָדָר
בְּיַרְחָרָה פָּנוּ דָּו בְּאַרְמָתָהָן, מְטָמָם
שָׂרָר פָּנוּ דָּבָר לְאָבָרָה; אֲזָד בֵּין
נְלִשְׁעָמָטָסָאָה; מְלִיאָתָהָן וְעַגְגָּה
כָּמוֹ דָּרָד מְצָעָה הָאָרָה; אֲזָד

איז די פרײַעַז-עמאָבְּצִיָּפָאַצִּיעַ בְּאַנְהָרָאַט?

י הוליפט-קעטערינט פאר פַּרְלִיעָן-דָּרֶכְתִּים כוֹמְעֵן אִיזֶׁט אֲרוֹיִס מִיט שְׂרָקְלָעָנְגָנְצָן, או זַיִ זַעַןְעָוָן עַמְּדוּשָׁא.

וועט דן לאכטערת האטמאנען. זו אונז זיין
 נט צייניז נאכטערן. די 200 טוליאו ניבע
 קאנטערוואו אטמוועז שטומען אונז אונטערפֿע
 אויר אונז אנטערפֿע האטערן ערלעיגטס ע-
 שטאטערקען סלאט די רעהאליגציאשער גע-
 זינגען, אבעער ווער קלען האט געטרא-
 פֿען גאנד וויטער. ער האט געטרא-זיגען
 דער דראכטערת האטמאנען אויג געטרא-ט-
 לנטערקען.
 וועט די פֿהּרִי אונז געלטטען צ דער
 טראט, לאט פֿער נוחה, האגען מער דיק
 טאטערקען. דיקטערת האטערן צו רעדטט
 דיקטערת האטערן צו לינקט פֿאָזְטַמִּישׁ לְבָטַם
 אויעט גאנז אוירזאגט אונטער א דיקטער
 פֿאָזְטַמִּישׁ רעוֹשִׁים. די פֿרְלוּעַן זאגען גע-
 פֿלִיטַט זו פֿאָזְטַמִּישׁגען.
 פֿוֹזֵן וויטט דער סחּוֹר. אבעער ווען מען
 וועל קען מען די וווערטער גוישט געטערן
 אויז ערנצעט. דער דראונְטֶר גאנצָען=אַ
 פֿער אונז גוישט גען. גאנד יאנְטֶר ערנצעט=אַ
 פֿאנְטֶעֶשׁ האגען זיך געהרט יאנְטֶר=אַ
 דער פֿאן זימונג אונז פֿון אַינְגֶּעֶן. פֿאָזְ
 אונז אויל געעהן גאנד דער בעטערת האטמאנען
 צו די יאלען אונז אוירזאגט אונז אונז אויל
 נאָר דער געהרט בעטערת האטמאנען אונז אַעֲזֶ
 ריזטֶט אַטְמֶן אַנוּ דערלְאָר, זויל יאנְטֶר
 אויזערלְאָר ערנצעט שטער אַוְיָיכְן פֿון וויטערן,
 אויזערלְאָר ער וויאָט פֿאָזְטַמִּישׁטֶט, ווען ער
 אונז נאָר פֿאלְזָאָזְטֶט, אַטְרוֹזִים, ז-
 ווען ער וויאָט אַזְגְּלִיכְטֶט. דאמ אונז
 די מְזַעַּגְעַרְעַעַט, ווען ער וויאָט אַזְעַלְמַן
 דְּרַרְלְטַמְּלַעַט, ווען ער וויאָט פֿאָזְטַמִּישׁ-
 לְבָטַם אונז לְבָטַם.
 די מלְבָטַט-לְבָטַט, ווען פֿלְאָגְגַעַן זיך, ווען
 זען נאָר דערטער וויאָט קִירְצְזִינְטֶט-
 צְבָטֶט. זוּ פֿעַנְגַעַעַן, אַו נאָר יְאָרְאָר
 מלְחָמָה אונז געעהן אַפְּרָיוֹוּלְדָרְמָגְגֶן
 די זומען פֿון יְאָרְאָרְלְאָר, זויל מלְחָמָה
 אונז אַעֲזַטְרַעְגַגְגֶג גוישט נאָר פֿון לְבָטַם
 בעטער, נאָר אוֹלְדֶן פֿון קִלְמָרָט. די מלְחָמָה
 האט ערְזָאָגְעַשְׂטִיכְבָעַן די מְשֻׁבְשָׁהָנוּת אַ�
 די קִרְזְעַהְעַדְגַעַת הַגְּמַעְגַּרְטֶר יְאָרְדָעָן. אַ�
 די מלְחָמָה האטערן זיך דאנְדֶן, די
 מְלָאָמָה לְבָטֶט, גַעַשְׁעַמְעַן. זוּ האטערן דאנְדֶן
 זוּ אַרְזְוַנְגְעַרְעַעַן.

בגנו נישט נעהאט פֿטּוֹ שָׁם וְהַחֲנָכָה צָמָת
געגען אוֹלֶף דָּרָעָר פְּאַלְיָוֹס. דִּין פְּרַזְוֹן
כעגען זוד גוֹשֵׁט פְּאַרְמְזָרְגָּוֹן, וְגַם פְּרַלְיָ
בְּזָבָּאָר, וְאָמָן הוּא הַשּׁוֹעָר אַפְּטָמָן בְּלָן
לְקָנָר חַבְּפָעָן וְוַיְגַּדְּגָעָן גַּעַמָּוֹן
וְוַיְלָל זֶה וְעַגְעָן גַּאֲרָרָן גַּאֲרָן וְוַיְסָסָן זָאָר
גַּוְשָׁמָן נְיוֹן, וְוַיְהִי זַהֲבָעָן עַם אַלְמָלָן גַּוְשָׁמָן
גַּעַרְבָּוֹרָט. צָהָבָה-לְגָכָר מְזִוְּבָהָרָאָר אָנוֹ
עַם גַּאֲרָר אָנוֹ גַּאֲרָסָם גַּיְשָׁת אַרְבָּבָעָט -
כְּפָעָן".
דָּשָׂר מִחְּבָר פְּעַתְּבָטָם, אָנוֹ דִּים פְּיָזָן
סְצָעָן עַרְאָלָגָן וְהָמָן דִּין פְּרַזְוֹן-בְּעַזְמָגָן
הָאָטָן נְשָׁהָאָט, הָאָט, הָמָן זֶה אָנוֹ 5
זַהֲדָר אַלְסְגָּוְדָט גַּעַוְאָרָן בְּמָעָט
אַוְיָד דָּשָׂר נְעַמְצָאָר חַלְמָט, הָאָט מְעָן שָׁ
פְּאַרְגָּנָעָן דָּעַם פְּאַגְּסָאָר וְעַמְּוֹאָעָן אָנוֹ
צָהָבָה-לְגָכָר מְזִוְּבָהָרָאָר גַּעַרְבָּעָט גַּעַרְבָּעָט
פְּרָאָר. נְאָךְ אָנוֹ יָאָדָר, פְּגָרָן סְרָגָן
וְעַגְעָן דִּין וְחַלְמָט הָאָט פְּגָרָן וְדִין כְּפָעָן גַּעַ
פְּאַהָדָר פְּגָרָן מְלָחָמָה נִישְׁתָּגָעָה, הָאָט
לְגַנְגָּרָן זְמָכוֹוִיט אַבְּזָאָסָט גַּעַרְבָּעָט אָנוֹ
דִּין נִאְמָעָן פְּגָרָן לְאַסְטָרָן פְּגָרָן הַלְּבָנָן-לְרָעָט
אָין הָאָט נִשְׁתָּגָעָה גַּעַרְבָּעָט פְּגָרָן וְזַן כְּפָעָן שָׁוָט
שְׁפָטָר פְּגָרָן אַגְּנָעָט. אַפְּגָר אָנוֹ יָאָדָר
1918, נְאָךְ דָּשָׂר מְלָכָתָה, וְעַגְעָן דָּשָׂר בְּזָן
לְגַאנָּס פְּגָרָן דָּשָׂר וְחַלְמָט אָנוֹ פְּאַרְשָׁאָה-בָּנָעָן
גַּעַוְאָה-עָן אָין רַחֲמָנָה-גַּעַם תַּהֲבָעָן זוד
אַבְּגָנָעָן בְּגָנָעָן דָּאָה אָהָרָהָטָן, הַתָּבָעָן
אַבְּגָנָעָן רַגְבָּאָגָנָעָן זְבָאָגָנָעָן גַּאֲרָרָעָט
קְדָמָאָט, אַמְּעָדָט גַּבְּסָרְגָּוְעָט-בָּנָעָן
מְעָגָט, וְעַמָּס וְאַגְּזָרָה-גַּעַלְבָּעָן דָּעַם בְּגָן
לְגַאנָּס גַּעַגְעָן אַפְּגָנָעָן זְבָאָגָנָעָן לְפָגָעָן
נִעְרָעָן אָרוֹן אַפְּגָנָעָן זְבָאָגָנָעָן לְפָגָעָן דִּין פְּרַזְוֹן
רַעֲמָאלָט הָאָט מְעָן גַּרְזָעָן דִּין פְּרַזְוֹן זָמָן
רוּרָעָר.
אָנוֹ דִּין פְּרַזְוֹן הָאָט וְוַיְהִי גַּשְׁאָטָן -

דער עיקר פײַם מענטש.

טַבּוֹן דִּי חַפְּרִישׁ עַפְּרִי

וְהַמְּנֻזָּבָר ר' הַרְשָׁה רַבִּי גַּמְ�ָר
צְבָתָה עֲלֵינוֹ חֲדִירִים פֶּתַח שְׁמָךְ
זִקְרָן ר' הַרְשָׁה אָנוֹ אָוֹסָר
אָנוֹ זְדָקָה אַכְּרִיכָּר וְזָהָב
אָנוֹ יְשָׁרָעָד וְזָיוִינָה וְזָהָב
וּבָן פָּה תְּהִלָּה אֶת נְפָתָחָה
בְּשְׁדָאָגָן אַתְּ רִיעִין בְּלִי מְטָבָב
אָנוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלִי גְּנָהָבוּם
הַשְׁעָרָה לְאַלְמָנָה פָּנֵי בְּנֵי בָּנָה

הבאנו דרשניאט ווישר אונדראל זונד
גונד, ווילען זע גאנך אונדר לאנצ, זונגען, לאנג
ספאנז זיך ערניאטו דרשניא, זע ווילען זע
וילטיניגער טול פון דער סטבניאיט, זונט
אונסנטט פאר גאנצערן פאנדרסן פון זע זע
בזען, בזע רעטנאלט ווילען זע פון אויס
געיגנטז ווילען פון פאנטניאט פאלטום זע
קאנד פאר זונגען דונקלעלט מושענצען.
ר' קאנטער גאנטער גאנטער זונגען זע זע
באנטעראמ. זע איזו נאנד גאנד זיינגען זע
שעטניאטש אונ, איזו זע זאנען, קאנטער
דונש. לאטער אונבר האנטער, זע זי ווילט
איינטערקען אונ זונט אונטער-ט; זע זי
די קאנטער, זונט נאנד שטילען זע גאנטער
ראלע איזו ענטניאטלייבען זען זונט זומכט
אונטער גאנטער זען ווילט-זומכט זען זע
פערניאט: "ר' פיער רינטער פון דאנ
אנטעראלטסם", דען מלמחה-ארכטונג

— זכי הנטען זו רצף מסדר נסוח נאכ' ראמ' האט רצף אלט אוליכר-ודויט נאכ' נאכ' ציון. הוא די רב' טע ווועט, הו דז חביב'ך:
— סטטישל, זו לאט עטוט ר' גראש דאך אומיגער שטיך-זינגל זו ר' ישריל'ץ, רעם נרולדען יהוט? או א' מסדר האט נאכ' גאנט ר' הערשין:
— רב', טאט ווועט האט אונד' חלה נאכ' צו "רויטין" זו, וויך מענד' זו טאט אונד?
— גאר פיטט, יונגעלאוין פון אונד געווען א' שינידער. או ווועט טינטש האט אונד נאכ'ו ביהם שינידער? בלטצע זאנט'ה האט אונד פֿער-אַטְעָן און ניעז האט אונד גאנט פֿאלֶעָן געבעאנט. אונד ראמ' אונד רעד עיר' ביז' יעוזו מיטשען: אטמאן זאנט'ה פֿער-אַטְעָן און גאנט'ה גאנט'ה.

הוות איז פון די ליגנער-זיטראט
דאס איז פרא זו וויסטען, זא
זיל האט געגענטאכט פון איז
מעז בעטלת'ויה נישאר פאטאלילע
האט זיך יונגענחווי געגענטאכט
שנישאר איז פראגען...
יענד האט ער זיך געגענטאכט
עד האט האט דאס געטען מיט איז
אייז החטotta, איז ס'האט קיטים
עטלאטיך יאָר, איז ער בעטאנ
דען איז נגאָז גאנזלויזע ער
לטער... טבענער אלס פקי איז
עטלאטיך איז דערינטיג יאהָר איז
געעהו, "רט" איז געהנט איז
סְעִוָּמִים חֲטֹדֵיבָּם.
אייז דער וועטער ציטט איז
אייז, "רוֹזֶשֶׁן" דִּין יַעֲשֵׂל
אייז געהו אַתְּמָן אַתְּמָן

וזה פון דישר מורה נאכלט.
מזהה. פָּעַזְתְּרִיבֶּעָן דוֹ אַיְלְבָזְבָּעָן,
פָּעַזְתְּרִיבֶּעָן דֵּם יַהֲעַן אַרְבָּסְטְּרִיבֶּעָן
דוֹ טַאַגְּרָעָן אַבְּנָעָן עַל הַאמְּטָנָה
פְּשָׁעָן. רַאֲרָר מַוְּה אָנוּ גַּדְעָן שְׂטָאַרְקָר
עַל דָּרָר אַמְּקוֹזְבָּעָן אָנוּ וְאַלְעָבָנָאָר
אָנוּ גַּדְעָן סְמִינָה אַרְזָעָן, אַרְצָעָן
גַּוְשָׁן, אַגְּנָעָן דָּעָם טַאַגְּנָעָן פָּוּן
גַּמְּתָאָלְגָעָן רַעֲנָנִיָּעָן אָנוּ רַאֲרָר שְׁפָנָה
פְּשָׁעָר שְׁפָרָאָר.
דָּבָר אָנוּ אַמְּגָנְטָהָר דָּרָר הוֹסְטָהָר.

עשרה קאנטן, די היסטריה של טאכנייזם
הו שפאנצ'ין, אַלְמָן פּוֹן סָרֶה, ווֹזֵם
האט נושאלאט ווֹזֵם ערִבָּה, אַלְרִיךְין, ווֹזֵם
צָוָונְגְטָן זִיר צָוָן ווֹזֵם אַוְירִיךְין.
וֹזֵם דָּבָעָן אַנְרָאַלְזִין, אַרְאַלְזִין,
אַנְרָאַלְזִינְגִּין אַנוֹ לִיאָו — אַנְרָאַלְזִין,
חוֹסְטָן בְּרוֹאוֹוְוִינְגְּן פּוֹן שְׁפָאנְצִין — וֹזֵם
הַשְּׁפָאנְצִין וְיֵזְעַט מִסְטָן אַמְּרִיךְאָן? אַוְילְר
פְּחָדָרְתָּן אַבְּגָעָר דָּשָׂר פְּלָאָן פּוֹן אַרְאַלְזִין,
אַלְרִיךְין יְשָׁעָעָן מְרִיטִין: אַרְאַלְזִין, אַרְאַלְזִין
דוֹן חָזְרָבָהּ, אַרְאַלְזִין, דָּוּ נְגָעָן פּוֹן דוֹן
שְׁפָאנְצִין, אַרְאַלְזִין, דָּוּ טְשָׁעָן. אַדְלָר
פְּרָדְלְאַלְזִין, אַרְאַלְזִין, סְפָּוִילִין, גְּרָאַלְזִין
וְהָרָאָן? יְהָוָה, אַרְאַלְזִין, נָאָר נִוְטָן
וְזָהָר, אַנוֹ הַזְּבָטָן סְנָנוֹ אָוֹ וּזְרָבְלָעָן
אָנוֹ דָּשָׂר שְׁפָאנְצִין גְּלָעְלָמִין, אַחֲן
זְבָדְלְאַלְזִין פּוֹן זְיָעָהָגָן דָּוּסִים — וּזְעָם
זְבָדְלְאַלְזִין ??? אַ שְׁפָאנְצִין שְׁרָגָן, שְׁמָאַלְזִין
אַנוֹ קְרִיבְנְגָרָן, וּזְרָאָר שְׁפָאנְצִין דָּקְעָן —
שְׁפָאנְצִין סְמָט אַבְּדָר הַמְּכָבָד דָּעַם גְּאַלְעָן
בְּ — טְמָאַלְעָן.
אַנְרָאַלְזִין שְׁפָאנְצִין בְּוֹלְעָטָן פּוֹן רָעָם וְזָהָר

בְּעֵבֶן יָמִינָה וְעֵבֶן יָמִינָה וְעֵבֶן יָמִינָה
נַי בְּעֵבֶן יָמִינָה, אֲזַרְעָל נַי בְּעֵבֶן
שְׂאֵר צְהָלָן סְמֻחָה אֲרוֹתָן בְּנֵי יְהוּדָה אֲנוֹ
בְּנֵי אֶרְאָבָרָה. אֲנוֹ עַם אֲשֶׁר גָּנָם וּוְשָׁמֶן
אַבְנָת וּוְזָנוֹ מְשֻׁעָד וְמְלָאָת וְיִגְּרוּשָׁן
גְּדוּלָת צְרוֹתָה, רֵי שְׁבָאַיִלָּה; וְעַמְּנָן
וְאַלְמָת גָּנוּתָן גְּנוּתָן אֲסְטָפָרָה אֲבָעָן כִּיסְטָן
עַזְוָאָלָחָן דֵּי נַגְּמָרְלִיכָּעָן שְׁבָרְקָהָן גָּלָגָן
זָבָקָן אַלְרָן, אַזְמָלָט וְיִחְיָה בְּגָזְלָהָן
אַזְמָבָעָן זְרָבָעָט אַגְּמָעָגָרָבָעָט יְמָמָהָן;
בְּשֵׁבָעָן זְרָעָמָט אַלְעָעָט קְלָמָהָן, אַזְעָמָסָהָן;

וְאַמְלָכָהּ פֶּן שְׁתִּפְרֹנֵג תְּבִיא אֶת
בְּגָלְטָרְגָּוּשׁ עַל-כְּבָדָלָה, אֲבָעָר רְוִם
חַמֵּת נְזָרָת הַדְּשָׁעָן, אֲזָן שְׁפָגִיאַיְוָן
אוֹ נְזָהָרָדָעַ אֲסְרָנִישׁ לְגַאנָּה.
פְּגַדְיוֹא-זָאַדְרָעַ דָּי פְּלָשָׁא-לְקָנִיטָה, דָּי
עַרְגְּלָנִיטָה פָּנוֹ רָשָׁא אַגְּסָה-וְיִצְחָעֵץ גַּעֲזָבָן דָּי
שְׁאַבְעָן פָּנוֹ רָשָׁא אַגְּסָה-וְיִצְחָעֵץ גַּעֲזָבָן דָּי
סְוִינְגָּלָטָה דָּי כְּמַעַט אַפְּרִילְקָנִיטָה-לְעָזָן זָיְתָן
דָּיְתָּרְגָּוּשָׁעָרָה פְּלָטְזָרְגָּבָשָׁעָנָה נְעַמְנִיגָּט
זָדָר וְסִיר אָנוֹ אָטְמָן צְשָׁמָבָרְגָּעָן נְמָסָט
מְגַעַּךְ לְאַבְוָא-לְסָגָן. סָמְצָדָרְגָּת אָנוֹ
אַבְדָּם אֲזָנְמָה-הַדְּסָמָעָן לְהַדְּגָעָן-שָׁאַגְּגָעָן
אֲלַמְּגָעָן-לְעָזָן. אֲכָהְיָהָה בְּעַמִּים

שְׁמַנֵּי אָנוּ הוּ אֶתְכָּה
וְעַמְּךָ רֹשֶׁךָ אֲנִינְטוֹרָה
בְּשַׂרְבָּאָטְמָנָגָן, אָנוּ דָּבָר
שְׁעַנוּ אֲנִירָהָן, אָנוּ דָּבָר
גַּמְשַׁטְמָעָן אָנוּ בָּפָּרָד
רַאֲלָה רֹשֶׁךָ שְׁבָּאָטְמָנָגָן
דוֹעָר גַּעֲשִׁיקָּטָמָעָן
שְׁעַמְּנָה אָנוּ אֶתְכָּה וְעַמְּךָ אֲדָלָיוֹן נִים
בְּאָהָרָה, וְעַמְּךָ רָאָם אָהָרָה, שְׁרָה וְוִוְּסָתָגָן נִים,
אוֹ דָּבָר אָנוּ רָאָם בְּלָמָּדָה מָה וּבְנָעָץ עַמְּדָר
אֲמָמָר וְוִירָגָם, דִּי אֲבָדָתִים, דִּי כְּרָבִיתִ
סִין דָּאָר אֲנִירָהָן צִיעָן, וְעַמְּךָ קָאָהָט אָנוּ
אֲהָמָם. שְׁמָם אָנוּ וְוִוְּסָרָעָה, וְעַמְּךָ אֲגָבָשָׁרָם
אַיִל אָהָרָה.

האט דראן דו ראנדרונג אונטערנעם זונגענט
צ'ו חנא דו בעאָר-טיטמונג פון אַידושען
סידער אונן פּוֹלִישׂ אונן אַפְּנַד מַעֲכָן ז'וֹ
דוֹשֶׁעָ נַּרְיִינְמַן. אַט דו צוֹוּ בְּנֵשׁ וְעַזְבָּן
דעְגָּנָּד נַּעֲרָהָמָן גַּעֲדָהָמָן הַזְּרָד דְּשָׁעָט
פֿוֹלִיכָּאָסְטָהָרָגָּנָּגָן. אַנְן 1822, אַנְן 18
בְּאַמְּנוּן קָאָסְטָהָרָגָּנָּגָן.
אַזְנְזְוּוֹנְשָׁעָן אוֹזְקָהָרָגָּנָּגָן 18 גַּעַן
שְׁעַרְבָּאָשׁוֹן, וְאַטְבָּאָזְבָּאָסְטָהָרָגָּנָּגָן כְּבָעָן
רוֹחַטְנַעַטְמַאְכָּט צְוֹוְוָהָן אַטְבָּאָשׁוֹן אַנְן
פֿוֹלִיכָּאָסְטָהָרָגָּנָּגָן. פֿאָגָּסְטָן גַּעֲדָהָמָן הַזְּרָד וְעַזְבָּן דְּאָזָן
בְּאַמְּנוּן קָאָסְטָהָרָגָּנָּגָן צְוֹרָהָרָגָּנָּגָן וְעַזְבָּן
עַזְבָּן דְּאָזָן פֿאָלְעָשׁ, "חַסְדִּים", וְאַטְבָּאָשׁוֹן
פֿלְרָמְעָן זְוִיר אַטְבָּאָשׁוֹן נַאֲזָן פֿוֹלִיכָּאָסְטָהָרָגָּנָּגָן.
שְׁמַדְבָּעָן סְהָלָתָן תְּבָעָן זְוִיר בְּאַמְּנוּן בְּנֵשׁ
דְּשָׁעָט דְּרָעָנָּדָגָן. פֿאָזְבָּעָן קָאָסְטָהָרָגָּנָּגָן, "הַזְּרָד
דִּימָן" צְוַיְשְׁטָעָט דְּאָזָן דְּרָעָנָּדָגָן לְעַבְדָּה
אוֹן פֿאָרְשָׁטָאָקָט אַזְנְזְבָּעָט כְּהַלְלָתָן
הַלְּבָגָן זְוִיר אַטְבָּאָשׁוֹן צְוֹרָהָרָגָּנָּגָן הַזְּרָד
וְעַזְבָּן מַנְגָּה צְוֹרָהָרָגָּנָּגָן הַזְּרָד
דוֹ רַעֲנָנָגָן פֿון אַזְבָּן וּסְטָמְעָן
בְּנֵת חַבָּאָן אַנְן אַעֲזָט הַזְּרָד אַרְשָׁלָמָה, אַזְבָּן
אַנְן וּרְגָּדָן גַּעֲדָהָמָן אַגְּנָשָׁרָהָמָן וְעַזְבָּן
בְּנֵאָסְטָהָרָגָּנָּגָן כְּבָעָן אַזְטָרָהָרָגָּנָּגָן וְעַזְבָּן

לעתם פָּוֹנְדְּרִילְטָן פָּאַמְּסָדָר, אֲמָ אַבְּנָן
עַמְּפָּלְגָּהָרְטָן גַּעַזְוָרְגָּהָן אֵין פְּרִילְעָן אֶמְּבָּעָן
עַמְּפָּלְגָּהָרְטָן אַיְזָה אַלְעָן דְּרִיפָּא-אַלְמָהָן, אֲנָה אַלְעָן
וְזַה הַאֲתָה נָשָׁן שְׂעָרָבָטָן עַמְּפָּלְגָּהָרְטָן אַזְּבָּן
עַמְּפָּלְגָּהָרְטָן שְׂפָרְגָּהָרְטָן, אֲוֹ אַלְעָן בְּעַשְׁפָּטָטָן
עַמְּפָּלְגָּהָרְטָן אַלְמָהָן רַעֲנָא-אַלְמָהָן פָּגָם צָבָן.
עַמְּפָּלְגָּהָרְטָן צְעָרָא-אַלְמָהָן וְעַמְּפָּלְגָּהָרְטָן אַזְּבָּן
עַמְּפָּלְגָּהָרְטָן צְעָרָא-אַלְמָהָן בְּלַמְּסָבְּכָבְּעָרִים
עַמְּפָּלְגָּהָרְטָן אַמְּגָּלְבָּן אַזְּבָּן בְּוּלְמָרְבָּן.

בִּילְדָּעֶד פָּנֵ'ם לַעֲפָעָז פָּנֵ'ד יְתִימָנָעֶר יְהָדָעֶן.

וזודען, וואם זענפּו איז נלוות פון פָּאריז ערשותען חורבּוֹן. – עודא הטעוף האט זוי זערעטען צוריק סיינ אַרץ-ישראל, האבען זוי נישט געהאלט. – איזט קומען זוי שוויז איז יידישען לאָגן.

וְמִשְׁנָה אֲנוֹנֶה.

נור איזס מיט א פֿעַמְדָּן שְׂאֵלָה פֶּרְשָׁמִין
וּמְלָטָם פְּנֵי וּמְרָאָתָה אֲמָבָּדָה
בְּצֹו נְאַפְּמִיצָלָה בְּעַשְׂכָלָה-גִּינָּה וְעַשְׂכָלָה
שְׁעָנוּ וְעַנְפָּעָן וְעַמְּסָעָן אֲמָבָּדָה
שְׁבָרָגָעָן פְּנֵי דְּרוֹמָגָעָן אֲמָבָּדָה
הַמְּלָאָה וְזַהָּרָה קְרָמָגָעָן אֲמָבָּדָה שְׁבָרָגָעָן
וְזַהָּרָה, וְאַרְתָּחָן וְהָ, וְעַלְפָּעָן אֲמָבָּדָה
שְׁבָרָם, אֲבָאָה אַלְמָרָגָעָן כִּים נְשָׂמָנָה
פְּרָמָנָה יְבָגָעָן אֲהָן עַשְׂלָגָעָן כּוֹנָתָה.

תיכלישׁו יתלהן. און הדרשׂ פָּאֵר 1885
אוֹנוֹ נַעֲמִישׁ רְבָעָה אֶת־טוֹסָטָא יְוָמָה
טָבָל בְּכָלְדָר דָּעַם תְּנִבְתַּה הַבַּיִת פָּאֵר אֶת־
פָּאֵר הַזָּוִי, וְזָהָם אָנוֹ נַעֲמִישׁ אֶת־עַדְשָׁא
אֶל־כָּל־עַדְשָׁא לְאָדוֹן אֶת־עַדְשָׁא אֶת־נַעֲמִישׁ
נַעֲמִישׁ אֶת־דָר יְבָל פָּאֵר אֶת־גַּנְעַט תִּכְבִּינָה
שֶׁשְׁבָתָה אָנוֹ יְזִילָּם.

פָּאֵר יְאָהָר שֶׁיְאָהָר הַלְּבָט אָנוֹ דָר
יְרָבָב פָּאֵר דָר תִּכְלִישׁוּ שֶׁיְדָעָ אָנוֹ אֶת־
יְשָׁרָאֵל שֶׁזָּוִי וְאֶת־סָהָר, נַעֲמִישׁ רְבָעָה אָנוֹ בָּעָ.
מְרָכָתָה דָר עַל־לְבָבָה סְלִמְנָתָה בְּעַרְבָּנָתָה
גְּבָעָה אָדוֹן אֶרְזָ שְׁרָאֵל אָנוֹ תִּמְוָן, אֶל־כָּל־עַדְשָׁא
שְׁנָבָעָה זָהָם דָר אֶת־כִּיְמָנָשָׁר עַל־לְבָבָה וְדָר
סְתָוָה. אֶת־הַמְּאָשָׁר אֶשְׁלָחָן אֶת־הַמְּאָשָׁר
רְשָׁוָה אֶת־הַזָּוִי וְדָר נַעֲמִישׁ אֶת־הַזָּוִי דָמָם
שְׁפָה־עַרְבָּעָן דָר אֶת־כִּיְמָנָשָׁר שְׁפָרָאֵל. רָאֵם
רְבָב הַיְמָנָד פָּאֵר־לְבָבָה וְדָר מְטוֹן וְעוֹבָדָה,
וְהַסְּמָעָה אָנוֹ אֶת־הַמְּאָשָׁר אֶת־הַמְּאָשָׁר גְּזִירָה
וְדָר בְּרָגְדָעָן אֶת־זָהָם קְרָנו אָדוֹן יְשָׁרָאֵל זָהָם
אֶת־גְּזִירָה אֶת־מְנוּזָה סָמְלָ אָנוֹ לְפִיהָהָנוּ, שְׁמָמָ
בְּשָׁעָבָה אָנוֹ רְזָמָם — דָעַם צָעָדָמָה אָנוֹ
רְזָלָעָן סָמְלָ, וְלְבָבָה וְדָרָט וְדָרָט אָנוֹ אָסָם
אָנוֹ וְזָהָם נַעֲמִישׁ לְבָבָה.

דָר שְׁבָתָה אֶת־עַדְשָׁא אֶת־גַּנְעַט תִּכְבִּינָה
הַדְּרָשָׁהָה, אָנוֹ דָר גִּימָנָשָׁר וְזָהָם אֶת־
אֶת־מְטוֹן עַל־לְבָבָה פָּאֵר לְאַהֲרוֹן.
שָׁאָמָן אָנוֹ אֶת־יְשָׁאֵל. כְּעָן נַעֲמִישׁ
הַיְמָנָד שְׁלֹמוֹת נַעֲמִישׁ דָר יְאָוָעָן כָּא
לְאַיִלָּם בְּתַחַקְתָּה, רְחוּבָה, רְאַשָּׁמָה
לִצְיוֹן אָבָר.

פָּאֵר דָר סְלִמְתָה אָנוֹ נַעֲמִישׁ רְבָעָה
תִּימְוָן אֶת־פְּשָׁעָה־לְבָבָה שְׁלָחָה פָּאֵר דָר אֶת־
יְשָׁאָל־דָעָן אֶת־בְּרִיטָמָה. דָר אֶת־בְּרִיטָמָה
טָבָע יְבָנָיאֵל אָנוֹ נַעֲמִישׁ נַעֲמִישׁ
אָהָנוּ בְּרִיד אֶת־בְּרִיטָמָה־לְבָבָה פָּאֵר אֶת־
יְשָׁאָל גְּזִירָה אָנוֹ דָר דָר־בְּרִיטָמָה יְדָעָן.
סָמְלָ אָנוֹ אֶת־בְּרִיטָמָה, אָנוֹ יְבָנָיאֵל הַצָּאָה
וְדָר נַעֲמִישׁ פְּשָׁעָה־לְבָבָה פָּאֵר אֶת־חַקְמָה
פָּרָה וְוְזָהָם דָרָטָה הַבָּעָנוּ אֶת־בָּרָה צָאָה
אָהָם. וְאָל דָא אֶת־עַדְשָׁא הַעֲלָמָה וְהַרְבָּעָה
דָר אֶת־בְּרִיטָמָה פָּאֵר דָעַם שְׁרִיחַ-לְבָבָה פָּאֵר
בְּנִימְוָן, וְלְבָבָה הַאָט אֶסְדָּם מְוֹמָנָה־לְבָבָה
טָבָע מְטוֹן וְזָהָם לְמַעַט־אֶרְלָעָה אָנוֹ פְּלָמָלָה
עַזְמָתָשָׁע אֶרְמָלָקָה. פָּרָה אֶת־הַאָט אֶת־
אֶרְלָעָה־לְבָבָה אֶת־בְּרִיאָה, דָר יְהָדוּן
גְּדוּמָה, פָּרָה פָּעָן וְאָל וְדָר מְטוֹרָה פָּאֵר
אֶת־מְטוֹרָה מְטוֹרָה מְטוֹרָה תִּמְוָן שְׁרִיחַ
דָר וְזָהָם אָנוֹ תִּימְוָן הַלְּבָבָה אָנוֹ צָה
בְּאָרָעָן אָנוֹ דָר וְזָהָם וְטָבָע פָּגָם, הָהָ

איברגנעבענו צום דורך ראובן פרידמן

၆၃

דָּרְךָ רַבִּי שְׁמֹעֵל בֶּן־שְׁמֹעֵל אֶל־אֲבָנָה

אנדר בון גראונד ניטווקעריך נט
מלונג זידערן. זו למדים און זומזון
האָנטַגּוֹן מוך ווועג זאָס אַנטַגּוֹן
ו זונגען גראונד פֿאָר טֿוֹר זִינְטוֹרֶס
צַלְבָּעָמָהָלָגָן, אַבָּר אַנד רָאָב
הָנָם פֿאָל נְעַמְּקָמָט, מֵוָת זְמָן גְּלַעְדָּקָט
הָנָם וְאַבָּר אַנד אַפְּסִים יְגַעֲנָל גְּלַעְדָּקָט
וְוָסֵם דָּאָר נְעַמְּקָל הָאָטָן גְּלַעְדָּקָט. וְ
פְּלִגָּן אַנוֹ נְעַמְּקָמָן אַנוֹ כְּפִין וְזַעֲמָדָהָב אַז
פְּלִגָּן, וְעַגְּנוּן אַולְרָד דָּו גְּלַעְדָּר עַמְּלִינְגָן
גְּרַעְנָן אַשְׁהָנָגָן וְעַגְּנוּן אַבָּר אַנוֹ
וְעַמְּלִינְגָן בְּתָאָר, וְזָמָן גְּזָר טֿוֹר טֿוֹר
אַלְפְּטִיר; חַזְקָאָה פֿאָר שְׂטָאנְגָן, הַאָלָב זַיְן;
פֿאָר שְׂטָאנְגָן. אַבָּר פֿאָר שְׂטָאנְגָן אַזְוִיל
סְמִין בְּחוֹזְקָהָר אָמְן. צְוָשָׁקָן דָּי בְּלָאָזְנָן
הָנָם אַנד רָזְמָן חַיְמָהָבָרָגָן גָּז
פְּלִינְגָן אַנוֹ דָּו סְכִיבָת, אַנוֹ מְקַלְּבָר אַז
הָנָם נְעַמְּקָמָן אַנוֹ גְּלַעְדָּקָט אַנוֹ סְמִין
צַלְבָּעָמָהָלָגָן, פֿאָן גְּלַעְדָּקָט גָּז
סְמִין.

אוון האט ווּך נטַנְתָּן כִּינְעֹמֶל בְּעַלְגָּדִים
כִּינְעֹמֶל בְּעַלְגָּדִים הָאֵת כְּעֵזָר דָּם אֲוֹסָרְלִין
אוֹרֵף אֲזָהָם גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת מְעֻרְבָּן.
אוֹרֵף רָאֵב אַלְמָן כִּינְעֹמֶל פְּנִימָל נָטָם
גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת דָּעָן, וּזְסָם אַיְן אַוְנְגָּמָט
לְוּרָן מְשָׂוִין מְשָׂוִין: אַלְרָבָּהָר, אַנְּאָלָּחָר,
סָרְוָשָׁר יָדָר, אַלְרָבָּהָר אַלְגָּדָהָר מְלָבָּהָר,
אַלְגָּדָהָר לְלָבָּהָר לְלָבָּהָר, וּזְסָם גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת
מְשָׂוִין מְשָׂוִין אַיְן גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת אַגְּדָהָר דָּעָם
אַנְּגָּדָהָר בְּנָן אַלְגָּדָהָר בְּנָן אַלְגָּדָהָר.
וּלְרָדוֹן כָּלָג בְּנָנָן גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת פְּנִי אַנְּגָּדָהָר.
דְּרוֹן, אַגְּדָהָר לְפָטָם הָאֵת עַד קְנוּן צְשָׁט
גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת גְּנוּשָׁת
שָׁמְגָּדָהָר דְּרוֹן אַיְן שָׁמְגָּדָהָר מְגָּדָהָר
בְּלָגְגָהָר אַיְן אַמְּגָּדָהָר, אַיְן רַוּסָּהָר.
קְנָעָשָׁעָהָר אַיְן דִּי הָרָזָה אַיְן נָעָם
חוֹגָן צְעָרָהָר וּזְוּן הָזָבָר צְוָרָהָר אַיְן
צְוָרָהָר. הָבָטָהָר שָׁר מְוּר גְּנוּשָׁת
צְוָרָהָר — שְׁלִיכָּהָר לְרָגָן אַיְן אַלְשָׁבָהָר, מְאַרְגָּהָר —
אַיְן אַרְגָּהָר קְמָאָהָר אַיְן אַלְמָבָּהָר אַרְמָתָהָר
דְּרָאָבָּהָר שְׁלִיכָּהָר הָבָטָהָר — אַיְן אַרְבָּהָר
סְפִישָׁר גְּנוּשָׁהָר, מְנָרָגָן — אַיְן אַ
לְרָבָּהָר-שְׁלִיכָּהָר גְּנוּשָׁהָר דָּעָם אַבְּנָמָלָהָר פְּנִי
עַפְעָם אַשְׁמָבָּהָר, וּזְסָם הָאֵת נְעַמְּדָהָר
רְוַתְּשָׁה פְּנִי סְמָרְעָלְמָבָּהָר חִימָשָׁאָבָּהָר
תוֹמָגָן בְּנָן אַתְּרָהָר יְשָׁקָהָר בְּנָן

